

Поділ системи державного управління у сфері цивільного захисту на підсистеми та елементи можна здійснювати й виходячи з інших аспектів її функціонування: за територіальною ознакою, рівнями реагування і цивільного захисту, галузі, режимами функціонування, основних заходів або організаційній структурі, застосування тих чи інших механізмів державного впливу на запобігання та подолання наслідків аварій, катастроф, стихійних лих та інших кризових ситуацій, що і буде предметом наших подальших наукових досліджень.

У цьому контексті головну увагу, на наш погляд, при здійсненні державного управління має бути сконцентровано на розробці комплексу заходів, які здатні зруйнувати механізм, що блокує можливість застосування ефективних дій.

Список використаних джерел

1. Садковой В., Ромін О., Островерх О., Домбровська С. Державне управління у сфері цивільного захисту в Україні: нормативно-правовий аспект : монографія. Харків : Оберіг, 2013. 190 с.

2. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій. Т. 2 : Організація управління в надзвичайних ситуаціях / за заг. ред. В. М. Антонця. Київ : Вид. Купріянова О. О., 2007. 304 с.

Одержано 09.11.2019

УДК 351:354:658.3:35:007

Олександр Васильович МЕЙКО,

кандидат військових наук, начальник

Сумського прикордонного загону

Східного регіонального управління

Державної прикордонної служби України

ДО ПРОБЛЕМИ ОПЕРАТИВНОСТІ МЕХАНІЗМУ РЕАЛІЗАЦІЇ ФУНКЦІЙ ОРГАНУ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ В МЕЖАХ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ШТАТНОЇ СТРУКТУРИ

Організаційна структура органів охорони державного кордону повинна забезпечувати досягнення мети діяльності прикордонного підрозділу. Відповідно до рівня управління та завдань, які покладаються на прикордонний підрозділ залежить його організаційна структура [1].

Ефективність організаційної структури повинна оцінюватися на стадії проектування, а також при аналізі структур управління діючих організацій для планування і здійснення заходів щодо вдосконалення управління [2].

При оцінці *ефективності процесу управління* використовуються показники, які можуть оцінюватися як кількісно, так і якісно. Ці показники набувають нормативний характер і можуть використовуватися в якості критерію ефективності та обмежень, коли організаційна структура змінюється в напрямку поліпшення одного або групи показників ефективності при незмінності інших.

До нормативних характеристик апарату управління можуть бути віднесені наступні: продуктивність, економічність, адаптивність, гнучкість, оперативність, надійність тощо.

Продуктивність апарату управління прикордонного підрозділу може визначатися як кількість сформованих рішень щодо організації оперативно-службової діяльності та досягнення кінцевої мети з заданими показниками ефективності, який припадає на одного військовослужбовця, зайнятого в апараті управління.

Під економічністю апарату управління розуміються відносні витрати на його функціонування, вимірюються з обсягами або результатами оперативно-службової діяльності прикордонного підрозділу за період. Для оцінки економічності можуть використовуватися такі показники, як питома вага витрат на утримання апарату управління та вартості забезпечення необхідної щільності на державному кордоні або питома вага управлінського персоналу у чисельності усього персоналу підрозділу тощо.

Адаптивність системи управління визначається її здатністю ефективно виконувати задані функції в певному діапазоні зміни умов обстановки. Чим відносно ширше цей діапазон, тим більше адаптивною вважається система.

Гнучкість характеризує властивість органів управління (штабу підрозділу) змінювати відповідно до виникаючих завдань свою роль в процесі прийняття рішень та налагоджувати нові зв'язки, не порушуючи властиві даній структурі впорядкованості відносин. В принципі гнучкість структури управління може оцінюватися за різноманіттям форм взаємодії управлінських органів, за номенклатурою розв'язуваних підрозділами завдань, за рівнем централізації відповідальності та іншими ознаками.

Оперативність прийняття управлінських рішень характеризує своєчасність виявлення і вирішення управлінських проблем, яка забезпечує максимальне досягнення поставлених цілей при збереженні стійкості налагоджених процесів.

Зручним може бути підхід розгляду процесу завершення виконання комплексу завдань як результат (подія) виходу події в точку завершення по одному з множини можливих маршрутів, кожний з яких включає свій варіант підготовки вихідних даних,

маршрут (процес) виконання завдань персоналом ДПСУ щодо отримання кінцевого результату, контроль якості виконання завдань, виявлення недоліків, у тому числі і за рахунок помилок у вихідних даних для реалізації завдань, корегування цих помилок, а також недоліків, які були допущені при виконанні завдань.

Закони розподілу часу проходження відмічених та інших маршрутів виконання комплексу завдань можуть бути різними. Такі приблизно рівнозначні маршрутів, які виводять в точку завершення комплексу завдань, для більшості функцій прикордонного підрозділу існує велика кількість. «Підключення» кожного із маршрутів виконання комплексу завдань можливе періодично, залежно від виникнення відповідних умов під час реалізації завдань структурними підрозділами прикордонної служби. У цьому випадку кінцева статистична характеристика – час виконання комплексу завдань щодо реалізації конкретної функції буде визначатися всією сукупністю можливих маршрутів виконання завдань щодо заданої функції.

Ця особливість дозволяє використати теорему Б. А. Севастьянова [3] щодо умов формування найпростішого потоку подій. Так, відомо, що при сукупності N потоків подій довільним розподілами часу між подіями та за умови відсутності домінуючих інтенсивностей в окремих потоках, загальний потік подій при ($N \rightarrow \infty$) спрямовується до найпростішого з показниковим розподілом інтервалів часу між сусідніми подіями.

Показник оперативності надає можливість порівняно легко визначати необхідний склад завдань які делегуються під підрозділам в залежності від функцій, які покладаються на прикордонний підрозділ. Так, якщо значення цього показника по будь-якій функції виявляється ($Ph(t) < \Delta_{дон}$) нижче допустимого значення, наприклад, в наслідок затримок узгодження рішення з вищим керівництвом підрозділу, то прийняття цього рішення щодо конкретної задачі доцільно передати безпосередньо підрозділу який її реалізує та передбачити відповідну кваліфікацію персоналу та необхідне озброєння і техніку для реалізації завдання.

Список бібліографічних посилань

1. Івашков Ю. Б., Залож В. В., Мейко О. В. Підвищення результативності діяльності прикордонного загону за рахунок ефективного ціле покладання та постановки завдань. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: військові та технічні науки*. 2018. № 1 (75). С. 73–83.
2. Мильнер Б. З. Теория организации : учеб. 3-е изд., перераб. и доп. М. : Инфра-М, 2002. 558 с.

3. Коваленко И. Н. Знаменитая теорема Б. А. Севастьянова. *Труды Математического института им. В. А. Стеклова*. 2013. Т. 282. С. 132–134.

Одержано 15.11.2019

УДК 349.2:351.74

Костянтин Юрійович МЕЛЬНИК,

доктор юридичних наук, професор,

завідувач кафедри трудового

та господарського права факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ ЯК СИСТЕМА

Як відомо, будь-який об'єкт, яким би простим на перший погляд він не видавався, має складну будову, є певною цілісністю, що складається з частин. Разом з тим будь-яке явище матеріального світу, від зовсім простого до надзвичайно складного, у свою чергу, є частиною ще більш складної цілісності. Як зазначає Д. А. Керімов, «...матеріальний та ідеальний світ аж ніяк не складається з окремих, один від одного ізольованих предметів, явищ і процесів, а є системою органічно взаємозалежних, взаємодіючих і взаємопроникаючих об'єктів, і саме тому він вимагає системного до них підходу і пізнання» [1, с. 200].

У науковій літературі існує багато визначень поняття «система», однак всі вони тією чи іншою мірою ґрунтуються на визначенні, яке дав ще Людвіг фон Берталанфі: «система – це комплекс компонентів, що взаємодіють» [2, с. 29]. Так, А. М. Авер'янов вказує на те, що системою є відмежована безліч елементів, що взаємодіють [3, с. 43]. На думку С. А. Саркісян і Л. В. Голованова, система є структурно-організаційним комплексом об'єктів, які мають відповідні якості та відповідний набір зв'язків [4, с. 5]. В. М. Садовський під системою розуміє сукупність елементів, які перебувають у відносинах і зв'язках один з одним, що утворює певну цілісність, єдність [5, с. 610]. О. О. Грицанов зазначає, що система – це категорія, яка позначає об'єкт, організований як цілісність, де енергія зв'язків між елементами системи перевищує енергію їх зв'язків з елементами інших систем, і яка задає онтологічне ядро системного підходу [6, с. 619]. З точки зору І. М. Дудника, система – це відмежована від зовнішнього середовища сукупність взаємопов'язаних частин (компонентів), яка володіє якісно вищими та складнішими